

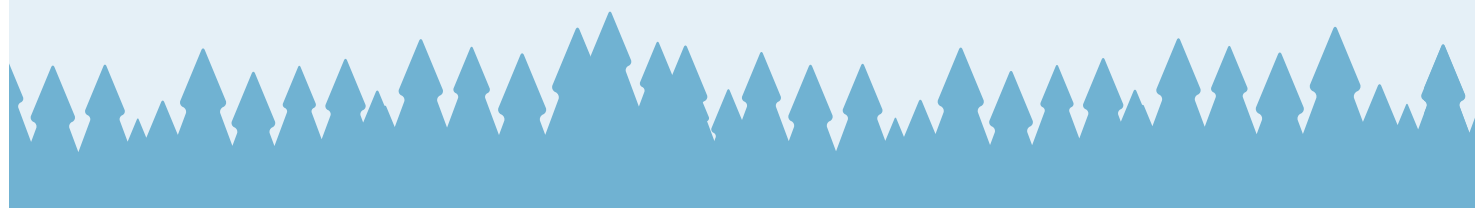

Nuorten Kotkien

Turvallisuus- ohje

Sisältö

Miksi turvallisuusohje?.....	3
Mitä on turvallisuus?.....	4
Turvallisuutta ohjaavat lait, sopimukset ja linjaukset	5
Turvallisuus Nuorten Kotkien arvoissa ja strategiassa	5
Lapsen oikeuksien sopimus.....	6
Yhdenvertaisuussuunnitelma	6
Päihdesääntö	6
Turvallisuudesta huolehtiminen toiminnassa.....	7
Toimintaohjeisiin tutustuminen.....	7
Turvallisuussuunnitelma	7
Rikostaustan selvittäminen työntekijöiltä ja vapaaehtoisilta	8
Toimiminen tiimeissä	10
Häirintäyhdyshenkilöt ja häirintälomake	10
Koulutus ja kehittäminen	11
Vakuutukset	11
Toteutumisen seuranta ja edistäminen	12

Miksi turvallisuusohje?

NUORET KOTKAT tarjoaa yhdenvertaisessa, turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä toimintaa lapsille ja nuorille. Yhteinen tavoitteemme on lasten ja nuorten turvallinen elämä ja kasvu.

Nuorten Kotkien toimijoille on selvää, että turvallisuus on kaiken toiminnan edellytys. Turvallisuus syntyy päivittäisistä teoista osana hyvin suunniteltua toimintaa. Tämän turvallisuusohjeen tarkoituksena on ensinnäkin auttaa suunnittelemaan toiminta niin, että mahdollisimman monet turvallisuusuhat voidaan välttää kokonaan. Näin ohje toimii hyvänä apuna myös aloittelevalla ohjaajalla.

TOISEKSI, ohje kokoaa yhteen hyviä toimintakäytäntöjä erilaisten uhka- ja ongelmatilanteiden selvittämiseen, jotta toimintaperiaatteet olisivat selvillä heti ongelman ilmetessä – vaikka kyse olisikin vaikeasta tai epätodennäköisestä tilanteesta.

KOLMANNEKSI, Kotka-toimintaa toteuttavien vapaaehtoisten ja työntekijöiden näkökulmasta tämän ohjeen tarkoitus on myös tukea toiminnan ohjaamista: ohjaustyö motivoi ja tuottaa eniten iloa juuri silloin, kun tietää vähentäneensä riskejä etukäteen ja valmistautuneensa myös ongelmatilanteisiin.

Ohjetta hyödyntäen meillä kaikilla Nuorten Kotkien toimintaan osallistuvilla, niin lapsilla kuin aikuisillakin, on mahdollisuus vaikuttaa osaltaan toiminnan turvallisuuden varmistamiseksi.

Mitä on turvallisuus?

Turvallinen toiminta on sekä fyysisesti, psyykkisesti, että sosiaalisesti turvallista.

Fyysinen turvallisuus kattaa muun muassa käytettyjen tilojen, toimintapaikkojen ja tarvikkeiden turvallisuuden, sekä väkivallan uhan huomioimisen. Fyysistä turvallisuutta ohjaa erityisesti kaikkeen toimintaan laadittava turvallisuussuunnitelma ja toimintaohjeet esimerkiksi hätätilanteissa toimimisesta.

Sosiaalinen turvallisuus muodostuu yhteisöllisen toimintakulttuurin kautta. Sosiaalisesti turvallisessa ympäristössä kaikki pääsevät osaksi ryhmää. Sosiaalisesti turvallisessa ympäristössä osallisuus toteutuu ja ihmisten välinen vuorovaikutus on hyvää. Sosiaalisen turvallisuuden ongelmatilanteisiin on laadittu ohjeet muun muassa kiusaamiseen, häirintään ja vihapuheeseen, sekä seksuaaliseen häirintään puuttumiseksi.

Psyykkinen turvallisuus edellyttää jatkuvuutta, ennustettavuutta ja luottamusta. Psyykkisesti turvallisessa ympäristössä voi ilmaista itseään, sekä omia mielipiteitään ja tunteitaan ilman pelkoa. Psyykkisesti turvallisessa ympäristössä apua ja tukea saa ja uskaltaa pyytää. Muun muassa hyvät tunnetaidot ja itsetunto edistävät psyykkistä turvallisuutta. Psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus kulkevat käsi kädessä. Kun huolehditaan hyvästä ryhmäytymisestä ja sosiaalisesti turvallisen ryhmän muodostumisesta, myös psyykkinen turvallisuus on mahdollista.

Psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus rakentuvat avoimelle vuorovaikutukselle. Hyvä vuorovaikutus suojaa muun muassa seksuaaliselta häirinnältä, syrjäytymiseltä, kiusaamiselta ja monilta muilta kielteisiltä ilmiöiltä. Psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta edistävät muun muassa monet Ohjaajan Oppaassa esitellyt toimintatavat. Myös monet turvallisuusohjeen loppuun kootuista toimintaohjeista koskevat psyykkistä ja sosiaalista turvallisuutta.

Turvallisuutta ohjaavat lait, sopimukset ja linjaukset

Turvallisuus Nuorten Kotkien arvoissa ja strategiassa

Nuoret Kotkat on toimintaa ja edunvalvontaa tekevä lapsijärjestö. Turvallisuus on tärkeä osa Nuorten Kotkien visiota ja strategiaa.

VISIO

Nuoret Kotkat on yhteiskunnassa vaikuttava kanava lapsen äänelle. Nuoret Kotkat tarjoaa yhdenvertaisessa, turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä toimintaa lapsille ja nuorille.

YHDENVERTAISUUS: Nuoret Kotkat tarjoaa toimintaa kaikille lapsille ja nuorille. Toiminta on tasa-arvoista YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen kuvaamalla tavalla.

TURVALLISUUS: Nuorissa Kotkissa toimivat aikuiset osaavat luoda kokonaisvaltaisesti turvallisen ilmapiirin. Turvallisuus Kotka-toiminnassa on selkein laatukriteerein kuvattu.

KANNUSTAVUUS: Nuorten Kotkien toiminta tukee lasten oma-aloitteisuutta ja osallisuutta. Toiminta Nuorissa Kotkissa kasvattaa lasta hahmottamaan maailmaa ja omia vaikutusmahdollisuuksia maailmassa. Nuoret Kotkat on ylisukupolvinen järjestö, jonka toimintaan voi osallistua missä iässä ja missä elämänvaiheessa hyvänsä.

ARVOT

Nuorten Kotkien arvot ovat tasa-arvo, solidaarisuus, oikeudenmukaisuus, yhteisöllisyys, kansainvälisyys ja demokratia. Nuoret Kotkat edistävät näitä arvoja osana sosialidemokraattista työväenliikettä.

Lapsen oikeuksien sopimus

Nuorten Kotkien toiminta noudattaa lapsen oikeuksien sopimusta ja pyrkii edistämään sen toteutumista. Erityisesti seuraavat kolme Lapsen oikeuksien sopimuksen artiklaa käsittelevät lasten turvallisuutta ja ne ohjaavat osaltaan myös Nuorten Kotkien turvaohjetta.

19. artikla koskee lasten suojelemista väkivallalta, vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä.

33. artikla koskee lasten suojelemista päihteiltä.

34. artikla koskee lasten suojelemista kaikilta seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytön muodoilta, kuten houkuttelemiselta (grooming) tai pakottamiselta seksuaalisiin tekoihin.

Yhdenvertaisuussuunnitelma

Nuorten Kotkien yhdenvertaisuussuunnitelma ohjaa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista Nuorten Kotkien toiminnassa. Yhdenvertaisuuden toteutuminen on tärkeä osa henkisen turvallisuuden toteutumista järjestön toiminnassa. Yhdenvertaisuussuunnitelmaan on tärkeää tutustua turvallisuusohjeen ohella.

Päihdesääntö

Nuorten Kotkien päihdesääntö asettaa kaikessa Nuorten Kotkien toiminnassa noudatettavat säännöt päihteiden käytön aiheuttamien turvallisuusriskien minimoimiseksi ja terveen päihdekulttuurin edistämiseksi. Nuorten Kotkien toiminta on päihteetöntä. Päihdesääntö ohjeistaa päihteitä ja peliriippuvuuden ehkäisyä koskevista käytännöistä ja periaatteista järjestössä sekä sisältää toimintaohjeet ohjeiden vastaiseen päihteiden käyttöön puuttumiseksi.

Päihdesääntö on liitteenä tämän turvaohjeen loppuun kootuissa toimintaohjeissa.

Turvallisuudesta huolehtiminen toiminnassa

Toimintaohjeisiin tutustuminen

Nuorten Kotkien turvallisuusohjeeseen ja sen liitteisiin tutustuminen antaa työntekijöille ja vapaaehtoisille valmiudet suunnitella ja ohjata turvallisesti lapsiryhmien toimintaa.

Toimintaohjeet erilaisiin ongelmatilanteisiin löytyvät toiminnan järjestäjille tarkoitetuista oppaista ja ohjeista. Lisäksi kaikki toimintaohjeet on koottu yhteen tämän dokumentin loppuun.

Nämä turvallisuutta koskevat toimintaohjeet on koottu turvallisuusohjeen liitteeksi:

- Turvallisuussuunnitelmapohja
- Kiusaaminen
- Seksuaalinen häirintä, ahdistelu tai väkivalta
- Vapaaehtoisen tai työntekijän lapsille haitalliseen käyttäytymiseen puuttuminen
- Häirintään ja vihapuheeseen puuttuminen
- Aggressiivisesti käyttäytyvän lapsen rauhoittaminen
- Toiminta hätätilanteessa
- Lastensuojeluilmoitus
- Päihdesääntö
- Henkilötietojen käsittely ja vaitiolovelvollisuus
- Jäsenvakuutukset
- Ulkomaanmatkat
- Vapaaehtoisen rikostaustaotteen tarkistaminen
- Punkkilomake, osallistujalomake ja matkustuslupa

Turvallisuussuunnitelma

Tapahtumille, retkille, leireille ja kerhoille tehdään turvallisuussuunnitelma.

Turvallisuussuunnitelma voi olla yhteinen esimerkiksi kesän kaikille samassa paikassa järjestettävälle leirille, mikäli toiminta ja ympäristö ovat kaikilla leireillä vastaavat. Jokaisen leirillä toimivan vapaaehtoisen ja työntekijän tulee tutustua turvallisuussuunnitelmaan. Erityisesti leireillä suositellaan myös turvallisuuskävelyn järjestämistä ohjaajille ja vertsuille ennen leirin alkua.

Hätätilanteessa ei ole aikaa tehdä tai lukea turvallisuussuunnitelmaa. Turvallisuussuunnitelma täytyykin tehdä ja tuntea heti toiminnan alkaessa. Pelastussuunnitelma ja leiri- tai kerhopaikan tarkka sijainti ja saapumisohjeet on pidettävä näkyvillä, jotta hätätilanteessa avun hälyttäminen on sujuvaa.

Vastuu tapahtuman turvallisuudesta on aina tapahtuman järjestäjällä. Laki määrittää useita asioita koskien tapahtuman järjestämisen turvallisuutta ja nämä lait ja säädökset turvaavat niin tapahtuman osallistujaa kuin järjestäjääkin. Kokoon-tumis- ja järjestyksenvalvonnanlaki säätelee tapahtuman turvallisuutta ja pelastuslaki velvoittaa ehkäisemään ja varautumaan vaaratilanteisiin. Yleisiä huomioitavia seikkoja tapahtuman turvallisuutta pohdittaessa ovat osallistujien määrä ja rakenne, tapahtuman luonne, aika ja paikka.

Tärkeä osa turvallisuussuunnittelua on toimintaan nähden riittävä ohjaajien määrä. Nuoret Kotkat suosittelee, että seitsemää lasta kohden tulisi olla yksi täysi-ikäinen ohjaaja. Vertaisohjaajia ei lasketa lapsiksi, muttei myöskään ohjaajiksi ohjaajakapasiteettia laskettaessa.

Turvallisuussuunnitelma on tehtävä aina, mutta sen laajuus voi vaihdella riippuen toiminnasta. Turvallisuussuunnitelmassa kartoitetaan toimintaan liittyvät riskit ja arvioidaan niiden todennäköisyys ja uhkaavuus. Tältä pohjalta turvallisuussuunnitelmassa valitaan keinot, joilla riskejä voidaan ehkäistä tai varautua niihin.

Riskit voivat liittyä esimerkiksi:

- Onnettomuuksien vaaraan (esim. vesistöt ja uiminen)
- Terveysteen (esim. tarttuvat taudit, elintarvikehygieniä)
- Välineiden, alueen ja tilojen turvallisuuteen
- Väkivaltaan.

Riskikartoituksen malli sekä turvallisuussuunnitelman mallipohja löytyvät tämän ohjeen liitteistä.

Lisäksi **yleisötilaisuudesta** tehdään pelastussuunnitelma ja toimitetaan se pelastusviranomaisille viimeistään 14 vrk ennen tapahtumaa, mikäli yleisötapahtuman osallistujamäärä on yli 200, käytetään avotulta, iletulitteita tms., poistumisjärjestelyt poikkeavat normaaleista tai tapahtuman luonne aiheuttaa vaaraa.

Rikostaustan selvittäminen työntekijöiltä ja vapaaehtoisilta

Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittäminen

Vähintään kolmen kuukauden mittaiseen työsuhteeseen otettaessa työntekijöiltä, joiden työhön kuuluu pysyväisluontoisesti ja olennaisesti ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa tai muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa, pyydetään nähtäväksi rikostaustaote työsuhteen alussa. Otteen tarkistamisesta ilmoitetaan työpaikkailmoituksessa.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2002/20020504>

Lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittäminen

Suomen lainsäädäntö mahdollistaa rikostaustan selvittämisen lasten kanssa työskenteleviltä vapaaehtoisilta.

Lain mukaan toiminnan järjestäjä voi selvittää vapaaehtoisen rikostaustan, jos kysymyksessä on tehtävä, johon kuuluu säännöllisesti ja olennaisesti alaikäisen opetusta, ohjausta, hoitoa, huolenpitoa tai muuta yhdessäoloa alaikäisen kanssa, henkilökohtaista vuorovaikutusta alaikäisen kanssa ja tehtävän hoitamista yksin tai sellaisissa olosuhteissa, joissa alaikäisen henkilökohtaista koskemattomuutta ei voida turvata siitä huolimatta, että toiminnan järjestäjällä on käytössä toimintaa koskeva ohje tai tietty menettelytapa, jolla pyritään turvaamaan lasten henkilökohtainen koskemattomuus.

Tämä turvallisuusohje liitteineen muodostaa lainsäädännön edellyttämän, toiminnan järjestäjän käytössä olevan ohjeen. Ennen kuin osasto tai piiri voi tarkistaa vapaaehtoisten rikostaustaotteita, tulee sen hyväksyä käyttöönsä tämä Turvallisuusohje. Rikostaustaotetta hakiessa ilmoitetaan, kuka on hyväksynyt ohjeen tai suunnitelman ja milloin se on hyväksytty. Laki edellyttää myös, että toiminnan järjestäjä on etukäteen tehnyt linjauksen siitä, mitkä ovat sellaisia vapaaehtoistehtäviä, joihin valittavan vapaaehtoisen rikostausta on syytä selvittää.

Rikostaustaote tarkistetaan, kun **kaikki** nämä ehdot täyttyvät:

1) Osasto/ piiri on hyväksynyt tämän Turvallisuusohjeen.

2) Ohjaaja alkaa ohjata säännöllisesti

- ▶ kerhotoimintaa,
- ▶ leiritoimintaa,
- ▶ ulkomaanmatkoja, JA/TAI
- ▶ yöpymistä sisältäviä tapahtumia tai koulutuksia.

Säännölliseksi katsotaan ohjaajana toimiminen usealla leirillä, matkalla tai tapahtumassa saman vuoden aikana tai saman leirin tai matkan ohjaaminen useana vuonna peräkkäin. Uuden ohjaajan aloittaessa hänen kanssaan keskustellaan siitä, onko hän aikeissa ryhtyä ohjaamaan toimintaa säännöllisesti.

3) Ohjaaja ohjaa alle 18-vuotiaille suunnattua toimintaa.

4) Ohjaaja on tullut mukaan toimintaan 1.5.2014 jälkeen TAI hänen tehtävänsä muuttuu kohtien 1-3 mukaiseksi 1.5.2014 jälkeen. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi:

- ▶ vertaisohjaaja siirtyy ohjaajaksi täyttäessään 18 vuotta,
- ▶ henkilö siirtyy muista vapaaehtoistehtävistä ohjaajaksi
- ▶ toimintaan tulee uusi vapaaehtoinen ohjaaja TAI
- ▶ vapaaehtoinen, joka on alkanut toimia ohjaajana 1.5.2014 jälkeen, on ollut kolme vuotta poissa toiminnasta (esim. poissa leireiltä kahtena peräkkäisenä kesänä).

Rikostaustaotetta **ei** siten tarkasteta vapaaehtoisilta, jotka toimivat **pelkästään** esimerkiksi seuraavissa tehtävissä:

- ▶ oman lapsensa huoltajana toimivat vanhemmat tai henkilökohtaiset avustajat
- ▶ järjestöhallinnossa toimivat
- ▶ huoltotehtävissä (esim. leirin keittäjä) toimivat
- ▶ yksittäisissä tapahtumissa avustavat.

Rikostaustaoitteella ei ole säädettyä voimassaoloaikaa. Uusi ote voidaan pyytää vain silloin (ks. edellä kohta 4), kun vapaaehtoinen on ollut pidempään poissa toiminnasta.

Kun toiminnan järjestäjä hakee vapaaehtoista laissa tarkoitettuihin tehtäviin, sen on ilmoitettava, että vapaaehtoisen rikostausta on tarkoitus selvittää.

Rikostaustaoitteen pyytämistä ja käsittelyä koskevat säännöt ja ohjeet ovat liitteessä ”Vapaaehtoisen rikostaustaoitteen tarkistaminen”. Näiden noudattaminen turvaa menettelyn lainmukaisuuden.

Menettelyohjeissa on huomioitava erityisesti

- Tehtävän antamisesta päättävä henkilö tarkistaa: otteen vastaanottaa ja tarkistaa toiminnan järjestäjän puolesta henkilö, joka on päättämässä, annetaanko vapaaehtoiselle kysymyksessä oleva tehtävä vai ei.
- Luottamuksellisuus: otteen tarkistava henkilö ei saa ilmaista otteelta ilmeneviä tietoja kenellekään muulle. Tämä on voimassa senkin jälkeen, kun henkilö ei enää ole siinä tehtävässä, jossa hän on tiedon saanut. Ote on palautettava vapaaehtoiselle.
- Ei ylimääräisiä merkintöjä: toiminnan järjestäjä ei saa tehdä vapaaehtoisen henkilötietoihin muita merkintöjä kuin tiedon siitä, että rikosrekisteriote on tarkistettu sekä otteen päiväyksen.

Riippumatta siitä, onko otteella merkintöjä otteelle merkittävistä rikoksista tai toimikielloista vai ei, toiminnan järjestäjä tekee itsenäisesti päätöksen vapaaehtoisen rekrytoimisesta. Rekrytointipäätöstä tehtäessä on aina otettava huomioon lasten ja nuorten koskemattomuuden ja turvallisuuden varmistaminen.

Toimiminen tiimeissä

Aikuiset toimivat Nuorten Kotkien toiminnassa pääosin tiimeissä. Yön yli tapahtuvassa toiminnassa, retkillä ja tapahtumissa on aina vähintään kaksi vastuullista aikuista ohjaajaa. Tiimeissä toimimisella varmistetaan lasten turvallisuus onnettomuus- ja konfliktitilanteissa. Tiimissä toimivat aikuiset valvovat myös sitä, että kaikki aikuiset toimivat turvallisuusohjeen ja Nuorten Kotkien arvojen mukaisesti. Tiimissä toimiminen suojelee lapsia aikuisten väärinkäytöksiltä ja virheiltä.

Häirintäyhdyshenkilöt ja häirintälomake

Piirit ja osastot tarjoavat ensisijaista tukea vapaaehtoisille ja toimintaan osallistuville. Jos häirinnän tai kiusaamisen esiin tuominen omassa piirissä tai osastossa ei syystä tai toisesta ole mahdollista tai tunnu turvalliselta, yhteyttä voi ottaa myös keskusliiton häirintäyhdyshenkilöön. Häirintäyhdyshenkilöinä toimii kaksi liittohallituksen nimeämää henkilöä, jotka edustavat eri sukupuolia. Keskusliiton nettisivuilta löytyvät häirintäyhdyshenkilöiden yhteystiedot sekä häirintälomake, jolla voi olla yhteydessä häirintäyhdyshenkilöihin. Liitto ja piirit voivat lisäksi nimetä suurempiin tapahtumiin tapahtumakohtaisia häirintäyhdyshenkilöitä. Häirintä- ja kiusaamistilanteet hoidetaan yhteyttä ottaneen henkilön kanssa tilanteesta keskustellen ja puuttumisen tapaa yhdessä miettien.

Koulutus ja kehittäminen

Liitto, piirit ja osastot kouluttavat vapaaehtoisia ja työntekijöitä turvallisuusasioissa.

Ohjaajien koulutuksissa tutustutaan turvallisuusohjeeseen ja opetellaan fyysisen, sosiaalisen ja psykologisen turvallisuuden varmistavaa ohjaajuutta.

Toiminnassa huolehditaan siitä, että ensiaputaitoisia aikuisia on riittävästi ja vapaaehtoisille ja työntekijöille järjestetään ensiapukoulutusta. Ensiaputaitoiseksi katsotaan henkilö, jolla on voimassa oleva EA 1 -kortti TAI joka on terveydenhuollon ammattihenkilö.

Lisäksi työntekijöitä ja vapaaehtoisia koulutetaan kulloisenkin tarpeen mukaan erilaisista turvallisuuden osa-alueista.

Vakuutukset

Nuorten Kotkien alle 70-vuotiaat jäsenet ovat vakuutuksen piirissä kaikessa kotkajärjestöjen toiminnassa. Vakuutusturvan osia ovat tapaturmavakuutus, matkavakuutus, toimintairtaimiston vakuutus sekä vastuu- ja oikeusturvavakuutus. Keskusliitto vastaa vakuutusturvan hankinnasta.

Toteutumisen seuranta ja edistäminen

Turvallisuudesta huolehtimisen vastuu on jokaisella. Turvallisuuden perusta rakennetaan hallituksen ja työntekijöiden toimesta. Työryhmät ja vastuuhjaajat suunnittelevat toimintaa sen turvallisuudesta huolehtien. Käytännön ohjaustyössä jokainen aikuinen on vastuussa turvallisuuden toteutumisesta.

Vastuunjako

Toimenpide	Vastuutaho	Aikataulu
Ohjeistus turvaohjeen toimintatapojen käyttöönotosta kaikilla toiminnan tasoilla	Liitto	2021 kevätkaudella
Turvallisuuskouluttaminen	Liitto/ Piirit	2021 aikana, sen jälkeen jatkuva
Rikostaustaotteen tarkistaminen vapaaehtoisilta	Osastot/ Piirit	Jatkuva, edellytysten täytyessä
Häirintälomake liiton nettisivuille	Liitto	2021 aikana
Toteutumisen seurantakysely, jolla selvitetään turvaohjeen tuntuus ja toteutuminen kentällä	Liitto/ Piirit	2022 syyskaudella
Turvallisuusriskien ja uhkaavien tilanteiden raportointi toiminnan järjestäjälle (osasto/piiri/liitto)	Vastuuhjaajat	Jatkuva
Lasten turvallisuutta uhkaavien tilanteiden pysäyttäminen	Kaikki aikuiset	Jatkuva
Avun hälyttäminen lasten turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa	Kaikki aikuiset	Jatkuva
Lasten turvallisuutta vaarantavan aikuisen erottaminen tehtävästä/ toiminnasta poistaminen	Piirihallitus/ Liittohallitus	Jatkuva

